

Skrytá historie: dějiny žen v Novém světě v období conquisty a kolonizace

AIH520103

Vyučující: Monika Brenišínová (SIAS FF UK)

Po 15.50-17.20 (V408), přednáška 1 za 14 dnů, 5 kreditů

Anotace:

Tento kurz se zabývá dějinami žen v koloniální Španělské Americe. Mapuje osudy žen od prvních setkání Evropanů s domorodými kulturami Ameriky až po život žen a jejich role v koloniálním období. Prostřednictvím kombinace analýzy primárních pramenů, odborné četby a výzkumných projektů se studenti seznámí s teoretickými a metodickými výzvami, které dějiny žen a jejich studium obnáší, ale také bohatými, zejména vizuálními, prameny a budou tak moci nahlédnout do složitého společenského a dobového kontextu, v němž tyto ženy žily a působily.

Klíčová témata:

Agentnost žen: role, postavení a přínos žen v předkontaktních i koloniálních společnostech.

Klášteří život a spiritualita: život žen v kláštrech, kláštery jako prostor pro vzdělání, vyjádření, ale také rezistenci.

Ekonomický přínos: ekonomické aktivity žen, jak domorodých, tak evropských či afrických, vliv ekonomických struktur na jejich životy.

Právní a společenské postavení: právní rámce upravující postavení žen a jejich sociální postavení a dopad koloniální politiky na vztahy mezi pohlavími.

Anonym. *Svatá Anežka napadená zlými duchy, kteří na sebe berou podobu vran*, asi 1775, Museo Colonial, Bogotá, Kolumbie.

Intelektuální a umělecký přínos: intelektuální a umělecké přínosy žen, včetně spisovatelek, umělkyně a intelektuálek, otázka, jak se vyrovnávaly s patriarchálními normami.

Cíle kurzu:

- Rozvíjet kritické chápání různých rolí a zkušeností žen v koloniální Španělské Americe.
- Pochopit způsoby, jakými se ženy pohybovaly ve společenských normách a koloniálních strukturách a jak jim vzdorovaly.
- Kriticky analyzovat primární prameny.
- Zkoumat průniky genderu, etnicity a třídy při utváření života žen (intersekcionalita).

Atestace:

- Účast: 70 % docházka, účast na hodině
- Projekt: v podobě písemné práce (6-10 ns se zdroji a poznámkovým aparátem) a prezentace
- Literatura i prameny budou postupně probírány v kurzu, zajištěna bude i jejich dostupnost
- Znalost španělského jazyka není nutná, případně lze zajistit verze textů v angličtině

Plán kurzu

- 1. týden (26.2.): Úvod do dějin žen ve Španělské koloniální Americe: Historiografie, základní pojmy a prameny**

Aktivita: Představení a motivace

Četba:

Davis, Natalie Zemon, "'Women's History' in Transition': the European Case", *Feminist Studies* 3/3, 1976, 83-103.
Scott, Joan Wallach, „Gender and the Politics of History“, idem, *Gender and the Politics of History*. New York: Columbia University Press, 1999.

2. týden (11.3.): Dějiny žen v předkontaktním období: Mezoamerika a Andy

Aktivita: Vybrat a okomentovat ukázkou reprezentace žen z dané předkolumbovské kultury.

Četba:

Powers, Karen Viera, „Pre-Hispanic Gender Roles under the Aztecs and the Incas“, idem. *Women in the Crucible of Conquest: The Gendered Genesis of Spanish American Society, 1500 - 1600*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 2005, 15-38.

Kellogg, Susan. „Of Warriors and Working Women: Gender in Later Prehispanic Mesoamerica and the Andes“, idem, *Weaving the Past: A History of Latin America's Indigenous Women from the Prehispanic Period to the Present*, 2005, kap. II, 18-52.

3. týden (25.3.): Ženy v období conquisty

Aktivita: Katalogy výstavy *No fueron solos*, 5 dotazů ke katalogu.

Četba:

Simona Binková, „Skryté dějiny žen v koloniální Americe: María Hernández a Hernán Cortés“, *Dějiny a současnost*, 7/2023, 39-44.

anna řičář libánská, „Skryté dějiny žen v koloniální Americe: Ctnostná matka i nebezpečná hřišnice“, *Dějiny a současnost*, 9/2023, 32-35.

Fernandez-Armesto, Felipe, a Matthew Restall, „3 To give account of who I am“, idem. *The Conquistadors: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2012, 96-140.

4. týden (8.4.): Domorodé ženy v koloniálním období

Aktivita: reprezentace domorodých žen v nástěnné malbě (Actopan, Xoxoteco, Sutatausa), divadelní hra Poslední soud, 5 dotazů k malbám a hře.

Četba:

Arróniz Báez, Othón, „La primera obra conocida: El Juicio Final“, idem, *Teatro de evangelización en Nueva España*. México: UNAM, 1979, 19-30.

Restall, Matthew, a Kris Lane. „8 Native Communities“, *Latin America in Colonial Times*. Cambridge University Press, 2011, 298-337.

5. týden (22.4.): Bílé ženy v koloniálním období

Aktivita: Korunované jeptišky. Virtuální návštěva expozice „La otra corte“, 5 dotazů k výstavě:
https://www.patrimonionacional.es/microsites/laotracorte/visita_virtual.html.

Četba:

Monika Brenišínová, „Korunované jeptišky“, *Dějiny a současnost*, 8/2023, 42-44.

Lillyam Rosalba González, „Život za zdmi a závojem. Ženy a dívky v kláštorech Nového světa“, *Dějiny a současnost*, 6/2023, 14-18.

Muriel de la Torre, Josefina. „Las indias cacicas en la época virreinal“. *Arqueología mexicana*, 5/29, 1998, 56-63.

5. týden (6.5.): Domorodé ženy pohledem misionářů

Aktivita: Ignás Tirsch, *Codex Pictorius Mexicanus*, ca. 1762, komentář jednoho listu s reprezentací žen.
https://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-NKCR_XVI_B_18_1XL46EE-cs

Četba:

Binková, Simona, „K významu některých bohemikálních pramenů pro studium dějin a kultury Latinské Ameriky (Rukopis Ignáce Tirsche)“, *Miscelanea ood. Rukopisů a vzácných tisků SK ČSR* 3 (1986), 27-58.

----, „Las obras pictóricas de los Padres Florian Paucke e Ignacio Tirsch“, *Artes de México*, 65/2003, 6-10.

----, „Las obras pictográficas de los PP. Florián Paucke e Ignacio Tirsch. Intento de una comparación“, Manfred Tietz ed., *Los jesuitas españoles expulsos. Su imagen y su contribución al saber sobre el mundo hispánico en la Europa del siglo XVIII*, (=Actas del coloquio internacional de Berlín, 7-10 de abril de 1999), Bibliotheca Ibero-Americana, vol. 76, Frankfurt am Main/Madrid: Verweert – Iberoamericana, 2001, 189-206.

6. týden (po domluvě): Práce na závěrečném projektu

Projekt:

- zpracování písemného pramene (Obraz žen v historickém či náboženském díle koloniálního období, např. Guamán Poma de Ayala, Alonso de Molina, Bartolomé de las Casas, Diego de Landa, Michele de Cuneo,)
- zpracování vizuálního pramene (ARCA Arte Colonial Americano <https://arca.uniandes.edu.co>, portréty, Korunované jeptišky, žánrové malby, Guamán Poma de Ayala)
- zpracování pojmu (žena, gender, intersekcionalita, míšenectví/synkretismus/hybridita, komplementarita či paralelismus, indigenní/nativní/Indián, globalizace,

kapitalismus, kolonialismus, globální řetězec péče, male gaze)

- vypracování a zhodnocení bibliografie k pojmu, újeji vymezenému teritoriu/období
- přehled aktivit žen v daném období a regionu (profese, zemědělské práce, domácnost, náboženský a společenský život)
- ženská božstva a kultury, ženská spiritualita atp.
- individuální osudy (Malintzin, Francisca Pizarro atd.)

Bibliografie:

Acosta-Belén, Edna, Christine E. Bose, Asunción Lavrin et al. *Researching Women in Latin America and the Caribbean*. Boulder: Westview Press, 1993.

Andreo García, Juan, a Sara Beatriz Guardia. *Historia de las mujeres en América Latina*. Murcia: Universidad de Murcia, 2002.

Bruhns, Karen Olsen. *Women in Ancient America*. Norman: University of Oklahoma Press, 1999.

Campuzano, Luisa, coord. *Mujeres latinoamericanas: Historia y cultura, Siglos XVI al XIX*. Habana: Fondo Editorial Casa de las Américas, 1997.

Cevallos-Candau, Francisco Javier, Jeffrey A. Cole, Nina M. Scott, y Nicomedes, Suárez-Araúz. *Coded Encounters: Writing, Gender, and Ethnicity in Colonial Latin America*. Amherst: University of Massachusetts Press, 1994.

Davis, Natalie Zemon, "'Women's History' in Transition': the European Case", *Feminist Studies* 3/3, 1976, 83-103.

Erauso, Catalina de. *Lieutenant Nun: Memoir of a Basque Transvestite in the New World*. Ed. Michele Stepto a Gabriel Stepto. Boston: Beacon Press, 1996.

- Fernández Félix, Miguel. *Monjas coronadas: vida conventual femenina en Hispanoamerica* ; 1. vyd. México, D.F.: Landucci, 2003.
- Franco, Jean. *Plotting women: gender and representation in Mexico*. New York: Columbia Univ. Pr., 1989.
- Galeana, Patricia, ed. *Historia comparada de las mujeres en las Américas*, México: UNAM, 2012.
- Gálvez, Lucia. *Mujeres de la conquista*. Buenos Aires: Planeta, 1990.
- García, Carmen. *Pioneras. Mujeres en la conquista de América*. Madrid: Sekotia, 2021.
- Giles, Mary E., ed. *Women in the Inquisition: Spain and the New World*. Baltimore: Johns Hopkins Press, 1999.
- Gonzalbo Aizpuru, Pilar. *Las mujeres en la Nueva España: Educación y vida cotidiana*. México: El Colegio de México, 1987.
- Guardia, Sara Beatriz. *Escritura de la historia de las mujeres en América Latina: el retorno de las diosas*. Lima: Centro de Estudios La Mujer en la Historia de América Latina, CEMHAL, 2005.
- Gutiérrez, Ramón. *When Jesus Came, the Corn Mothers Went Away: Marriage, Sexuality and Power in New Mexico, 1500-1846*. Rewood City: Stanford University Press, 1991.
- Herren, Ricardo. *La conquista erótica de las Indias*. Barcelona: Planeta, 1991.
- Jaffary E., Nora, ed. *Gender, Race and Religion in the Colonization of the Americas*. Women and Gender in the Early Modern World. London ; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016.
- Johnson, Lyman, y Sonya Lipsett-Rivera. *The Faces of Honor: Sex, Shame, and Violence in Colonial Latin America*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 1998.
- Lagarde, Marcela. *Los cautiverios de las mujeres/ The Women's Captivity: Madresposas, Monjas, Putas, Presas Y Locas*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 2005.
- Langa Pizarro, Mar. *Mujeres de armas tomar: de la aparente sumisión a la conquista paraguaya y rioplatense*. Asunción, Paraguay: Servilibro, 2013.
- Lavrín, Asunción, ed. *Sexuality and Marriage in Colonial Latin America*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1989.
- López de Mariscal, B. *La figura femenina en los narradores testigos de la Conquista*. México: El Colegio de México, 1997.
- Martín, Luis. *Daughters of the Conquistadores: Women of the Viceroyalty of Peru*. Albuquerque : University of New Mexico Press, 1983.
- Maura, Juan Francisco. *Españolas de ultramar en la historia y en la literatura: aventureras, madres, ... (siglos XV a XVII)*. Valencia: Universitat de València, 2005.
- Maura, Juan Francisco. *Women in the Conquest of the Americas*. Trad. John F. Deredita. New York: Peter Lang, 1997.
- McClintock, Anne. *Imperial Leather: Race, Gender, and Sexuality in the Colonial Conquest*. London: Routledge, 1994.
- McIntyre, Kellen Kee, a Richard E. Phillips, ed. *Woman and Art in Early Modern Latin America: Woman and Art in Early Modern Latin America*. Leiden: Brill, 2014.
- Muriel, Josefina. *Cultura femenina novohispana*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, Instituto de Investigaciones Históricas, 1982.
- Muriel, Josefina, *Las mujeres de Hispanoamérica: época colonial*. Madrid: MAPFRE, 1992.

- Navarro, Marysa, y Virginia Sánchez Korrol, con Kecia Ali. *Women in Latin America and the Caribbean: Restoring Women to History*. Bloomington: Indiana University Press, 1999.
- Ochoa, Margarita R., *Cacicas: The Indigenous Women Leaders of Spanish America, 1492-1825*. Norman: University of Oklahoma Press, 2021.
- O'Phelan, Scarlett, Roisida Aguilar Gil, Maribel Arrelucea Barrantes, a Rossana Barragán, eds. *Mujeres, familia y sociedad en la historia de América Latina: siglos XVIII - XXI*. Lima: CENDOC-MUJER, 2006.
- Pérez-Fuentes Hernández, Pilar, ed. *Entre dos orillas: las mujeres en la historia de España y América Latina*. Barcelona: Icaria Ed., 2012.
- Potthast, Barbara. *Madres, obreras, amantes...: Protagonismo femenino en la historia de América Latina*. Frankfurt: Vervuert Verlagsgesellschaft, 2010.
- Powers, Karen Vieira. *Women in the Crucible of Conquest: The Gendered Genesis of Spanish American Society, 1500 - 1600*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 2005.
- Ramos Escandón, Carmen. *Género e historia: la historiografía sobre la mujer*. México, DF: Univ. Autónoma Metropolitana, 1992.
- Ramos Escandón, Carmen. *Presencia y transparencia: la mujer en la historia de México*. México, D.F.: El Colegio de México, 2006.
- Rostworowski De Diez Canseco, María. *Doña Francisca Pizarro: Una ilustre mestiza, 1534-1598*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos, 1989.
- Sánchez Fonseca, Ana, a Raúl Díez González. *No fueron solos: Mujeres en la conquista y colonización de América*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2012.
- Seed, Patricia. *To Love, Honor, and Obey in Colonial Mexico: Conflicts over Marriage Choice, 1574-1821*. Redwood City: Stanford University Press, 1992.
- Silverblatt, Irene. *Moon, Sun and Witches: Gender Ideologies and Class in Inca and Colonial Peru*. Princeton: Princeton University Press, 1987.
- Socolow, Susan Migden. *The Women of Colonial Latin America*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
- Sousa, Lisa. *The Woman Who Turned Into a Jaguar, and Other Narratives of Native Women in Archives of Colonial Mexico*. Redwood City: Stanford University Press, 2017.
- Stavig, Ward. *Amor y violencia sexual: Valores indígenas en la sociedad colonial*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos y University of South, Florida, 1996.
- Stern, Steve J. *The Secret History of Gender: Women, Men, and Power in Late Colonial Mexico*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1995.
- Stolcke, Verena. *Mujeres invadidas: La sangre de la conquista de America. Madrid: horas y horas*, 1993.
- Townsend, Camilla. *Malintzin's Choices: An Indian Woman in the Conquest of Mexico*. 1st vyd. Diálogos Series. University of New Mexico Press, 2006.
- Trexler, Richard C. *Sex and Conquest: Gendered Violence, Political Order, and the European Conquest of the Americas*. Ithaca: Cornell University Press, 1995.
- Tudela, Elisa Sampson Vera. *Colonial Angels: Narratives of Gender and Spirituality in Mexico, 1580-1750*. Austin: University of Texas, 2000.
- Tuñón Pablos, Julia. *Women in Mexico: A Past Unveiled*. Trad. Alan Hynds. Austin: University of Texas Press, 1999.

Tostado Gutiérrez, Marcela. *El álbum de la mujer. Antología ilustrada de las mexicanas*, vol. 2: Época colonial. México: Instituto Nacional de Antropología e Historia, 1991.

Twinam, Ann. *Public Lives, Private Secrets: Gender, Honor, Sexuality, and Illegitimacy in Colonial Spanish America*. Stanford: Stanford University Press, 1999.

Scott, Joan Wallach, „Gender and the Politics of History“, idem, *Gender and the Politics of History*. New York: Columbia University Press, 1999.

Vega, Carlos B. *Conquistadoras: mujeres heroicas de la conquista de América*. Jefferson: McFarland & Co, 2003.